Eduskunnan lakivaliokunta

Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen

1. Eduskunnan lakivaliokunnan pyyntö

Eduskunnan lakivaliokunta on 10.5.2018 pyytänyt Poliisihallitukselta lisäselvitystä tieliikennealain uudistukseen ja liikenteenvalvontaan liittyvistä kysymyksistä. Vastausta on pyydetty 14.5.2018 mennessä.

2. Nopeusvalvonnan puuttumiskynnys ja sen laskeminen

Keskiviikkona 9.5.2018 lakivaliokunnan kuulemiseen toimitetun 8.5.2018 OM:n laatiman muistion mukaan poliisilla säilyisi jatkossakin oikeus ohjeistaa puuttumiskynnystä. Toisaalta samassa lausunnossa todetaan, että uuden TLL:n myötä taloudellisten seuraamusten puuttumiskynnystä olisi laskettava nykyisestä 2 km/h tunnissa alemmalle tasolle. Mikäli toimivaltuus puuttumiskynnyksen ohjeistamiseen poliisille tulee jatkossa poliisin oman tehtävien priorisointia koskevan säätelyn kautta, eli poliisi paljastaa sekä tutkii rikoksia ja rikkomuksia voimavarojensa puitteissa, jäänee tällöin jatkossakin viimekädessä poliisin harkittavaksi nopeusvalvonnan puuttumiskynnyksen taso asettaminen. Poliisin ohjeistuksella määritellään tavoitetila puuttumiskynnykselle, josta voidaan kuitenkin joutua poikkeamaan mikäli käsiteltävien tapausten määrä ylittää poliisin voimavarat niiden käsittelyyn.

Mikäli puuttumiskynnystä laskettaisiin 2 km/h ja valvonnan taso pidettäisiin entisellään, tarkoittaisi tämä nykyisillä seuraamusmäärillä arviolta aluksi 100 000 huomautuksen korvautumista liikennevirhemaksulla. On oletettavaa, että taloudellisen seuraamuksen myötä ajokäyttäytyminen muuttuisi, jolloin edellä mainittujen 100 000 tapauksen määrä kuitenkin pienenisi aikaa myöten. Tästä huolimatta muutos lisäisi poliisin työmäärää, sillä huomautus on nykyisellään helppo ja nopea toimenpide poliisin osalta, eikä siitä ole esimerkiksi valitusmahdollisuutta. Huomionarvoista on sekin, että nykyisellään huomautuksia ei lähetetä, mikäli ajoneuvolla ei ole rekisteriin merkittynä luonnollista henkilöä omistajaksi tai haltijaksi, eli jos ajoneuvo on esimerkiksi yrityksen nimissä. Polisi on katsonut, että tiedustelukirjeellä luonnollisen henkilön selvittäminen olisi huomautusten määrään suhteutettuna kohtuuttoman työmäärän aiheuttavaa, kun huomautuksella ei ole taloudellisia tai ajo-oikeudellisia vaikutuksia. Tämän lisäksi liikennevirhemaksuun liittyy huomautukseen verrattuna erilaisia mahdollisia prosesseja mm. oikaisuvaatimuksen mahdollisuus ja valitusoikeus hallinto-oikeuteen. Näin ollen osa huomautuksen korvaavista liikennevirhemaksuista työllistää poliisia hyvinkin pitkään.

Huomautuksen korvaaminen liikennevirhemaksulla ja tästä aiheutuvien työmäärän ja kustannusten osalta keskeinen kysymys on myös liikennevirheprosessi verrattuna nykyiseen ehdollisen rikesakon prosessiin. Mikäli liikennevirhemaksun prosessi on kevyempi kuin ehdollisen rikesakon prosessi, ei huomautusten korvaantuminen liikennevirhemaksulla ole niin merkittävä lisätyön ja kustannusten aiheuttaja. Mikäli liikennevirheprosessiin tulee uusia vaatimuksia, joita ehdollisen rikesakon prosessissa ei ole, kuten valokuvan lähettäminen seuraamuksen yhteydessä, tarkoittaa se poliisille lisätyötä ja kustannuksia. Niistä tarkemmin jäljempänä kohdassa 4.

Poliisille automaattivalvonnassa on liikenneturvallisuuden parantamiseksi tärkeää, että kamerat voidaan pitää käynnissä mahdollisimman kattavasti. Tällöin pystytään puuttumaan kattavasti erityisesti suuriin

ylinopeuksiin. Toimintamallina tällä hetkellä onkin, että ensin käsitellään päiväsakkotapaukset, sitten rikesakkotapaukset ja niin paljon huomautuksia kun ehditään. Mikäli kamerat suljettaisiin kun kuvattujen tapausten määrä ylittää käsittelykyvyn johtaisi tämä siihen, että kamerat olisivat päällä huomattavasti nykyistä vähemmän, jolloin niiden kautta ei pystyttäisi puuttumaan nykyisessä laajuudessaan suurempiin rikoksiin ja rikkomuksiin. Tämä ei olisi valvonnan kohdentumisen ja liikenneturvallisuuden parantamisen näkökulmasta järkevä tai tehokas ratkaisu, kun valvonta kohdentuisi aikaisempaa huomattavasti enemmän pieniin nopeudenylityksiin.

Mikäli poliisi saa jatkossakin määritellä puuttumiskynnyksen, tehdään seuraamusten käsittely nykyisellä henkilöstöllä, kun tarvittaessa huomautukseen tai liikennevirhemakuun johtavat kuvat poistetaan eli jätetään käsittelemättä, mikäli resurssit eivät käsittelyyn riitä. Lähinnä 100 000 liikennevirhemaksua kasvattaisi oikaisuvaatimusten käsittelyjen ja hallinto-oikeuden vastineiden määrää. SM on TLL luonnoksen lausunnossaan arvioinut että oikaisuvaatimusten määrä voisi olla 10 000 kappaletta vuodessa, näin ollen maksullisten seuraamusten määrän lisääminen yhdellä kolmanneksella tarkoittaisi oikaisuvaatimusten määrän kasvua noin 3000 kappaleella, joka tarkoittaisi arviolta noin kahden henkilötyövuoden eli noin 110 000 €:n lisäkustannuksia poliisille.

Mikäli poliisin olisi nykyisellä valvontamallilla, jossa kamerat ovat pääsääntöisesti päällä käsiteltävä kaikki saapuneet tapaukset ja puuttumiskynnystä laskettaisiin 2 km/h, tulisi poliisin henkilöstöä seuraamusten käsittelyssä lisätä. Tämä aiheuttaisi henkilöstö, toimitila- ja postituskustannuksia. Tällöin poliisin lisäkustannuksiksi on arvioitu noin 800 000 € jokaista puuttumiskynnyksen laskettua kilometriä kohden.

3. Valokuvan lähettäminen automaattisessa kameravalvonnassa tällä hetkellä

Tällä hetkellä poliisi ei lähetä valokuvia automaattivalvonnan osalta automaattisesti rikkomuksista epäillyille, lainsäädäntö ei tätä edellytä. Kuvaa ei lähetetä automaattisesti huomautusten, rikesakkojen tai päiväsakkotapausten osalta. Koska kyse on esitutkinnasta, on epäillyllä oikeus pyynnöstä saada kuva, joten mikäli pyyntö esitetään, niin kuva toimitetaan epäillylle.

4. Valokuvan lähettämisen työmäärä ja kustannukset poliisille

Mikäli jatkossa edellytetään, että jokaisen automaattivalvonnan seuraamuksen yhteydessä tulee automaattisesti toimittaa kuva, aiheutuu tästä merkittävä työmäärä poliisille. Kuvien käsittely esimerkiksi niistä ulkopuolisten henkilöiden kasvojen peittäminen ennen lähettämistä on käsityötä jota ei pystytä automatisoimaan. Tästä syystä työmäärää ja kustannuksia ei myöskään pystytä poistamaan tietojärjestelmiä kehittämällä.

Kuvan lähettäminen karkea kustannusarvio lisäkuluista on 2 minuuttia lisätyötä jokaisen kuvan käsittelyyn ja nykyisellä 600 000 tapauksella tämä tarkoittaa noin 14 henkilötyövuoden lisätyötä eli noin 680 000€ kasvaneita palkkakustannuksia vuodessa. Tämän lisäksi mikäli postituskulut kasvaisivat 30 senttiä jokaisen tapauksen osalta, olisi vuotuisten postituskustannusten nousu noin 120 000 €. Yhteensä kuvan lähettämisen vuosikustannukset poliisille olisivat yhteensä arviolta 800 000 €.

5. Yhteenveto kustannusarvioista

- Taloudellisen seuraamuksen laskeminen 2 km/h johdosta oikaisuvaatimusten käsittelyjen kasvava työmäärä 110 000 €/v.

- Mikäli kuva on lähetettävä jokaisen rikkomuksen yhteydessä, kustannusarvio kasvaneesta henkilötyöstä 680 000 €/v.

- Mikäli kuva on lähetettävä jokaisen rikkomuksen yhteydessä, kustannusarvio kasvaneista postituskustannuksista 120 000 €/v.

- Mikäli poliisi ei voi jättää tapauksia käsittelemättä, tällöin lisätyön kasvavat kustannukset 800 000 €/v. jokaista laskettua puuttumiskynnyksen kilometriä kohden.